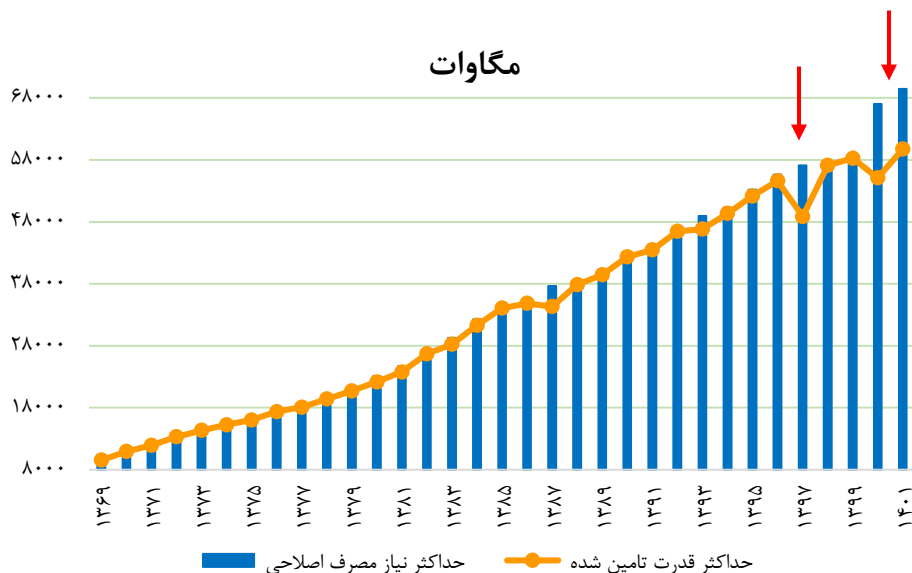

پیک مصرف برق و پیام‌هایی که برای سیاست‌گذاری در این صنعت دارد

در یادداشت این هفته مروری بر آمار سالانه حداکثر نیاز مصرف اصلاحی برق و حداکثر قدرت تامین شده (از جمع تولید داخل و واردات) صورت می‌گیرد. از مقایسه این دو مقدار، وضعیت تراز یا ناترازی بین تامین برق و تقاضای آن در لحظه پیک مشخص می‌شود. نمودار زیر این دو شاخص را برای لحظه پیک مصرف از سال ۱۳۶۹ تا ۱۴۰۱ نشان می‌دهد.

منبع: گزارش‌های ماهانه وزارت نیرو و ۵۳ سال صنعت برق ایران در آیینیه آمار

همان گونه که مشاهده می‌شود تا پیش از سال ۱۳۹۷ مشکل جدی در تامین برق پیک مصرف مشاهده نمی‌شود اما در تابستان ۱۳۹۷ کشور برای اولین بار از سال ۱۳۶۹ به بعد با خاموشی‌های زمان‌بندی و برنامه‌ریزی شده مواجه می‌شود. تجربه‌ای که در تابستان ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به صورت شدیدتری تکرار شده است. به گونه‌ای که در پیک مصرف ۱۴۰۰ شبکه برق کشور نزدیک به ۱۲ هزار مگاوات کمبود تولید همزمان برق داشته است. لازم به ذکر است در این سال ظرفیت نامی تولید برق کشور ۸۵۵۴۹ مگاوات و این میزان ظرفیت اسمی، در لحظه پیک، قادر به تولید همزمان ۵۴۷۶۱ مگاوات برق بوده است. بنابراین کمبود ۱۲ هزار مگاواتی در تولید همزمان برق به معنای نیاز به سرمایه‌گذاری برای افزایش تقریبی ۲۰ هزار مگاوات ظرفیت منصوبه شبکه برق کشور است.

دلالت اصلی این نمودار، ضرورت انجام سرمایه‌گذاری در ساخت نیروگاه جدید و توسعه نیروگاه‌های موجود هم‌زمان با اتخاذ سیاست‌های درست برای مدیریت مصرف برق است. زیرا که در شرایط فعلی تراز شبکه برق کشور به لحاظ قدرت مورد نیاز برای تامین برق تمامی مشترکین به میزان قابل توجهی منفی است. وزارت نیرو برای جبران این کمبود برق، برنامه‌هایی را به منظور افزایش ۳۵ هزار مگاوات ظرفیت جدید به شبکه برق کشور طراحی کرده است که به شرح زیر می‌باشند:

- احداث ۱۰ هزار مگاوات ظرفیت جدید نیروگاهی توسط بخش صنعت و معدن؛
- ۱۵ هزار مگاوات به صورت سیکل ترکیبی و بخار در بخش نیروگاه‌های حرارتی موجود که توسط وزارت نیرو، شرکت‌های تابعه و بخش خصوصی انجام می‌شود.
- ۱۰ هزار مگاوات نیروگاه تجدیدپذیر؛

این وزارت خانه در تفاهم نامه‌ای که با وزارت صمت برای ایجاد ۱۰ هزار مگاوات ظرفیت جدید توسط صنایع منعقد کرده است، سقف زمانی برای ایجاد این ظرفیت را قبل از تابستان ۱۴۰۳ تعیین کرده‌اند. از زمان عقد تفاهم نامه (۱۴۰۰/۰۷/۱۹) تا تاریخ مذکور ۲,۵ سال می‌باشد که در صورت تحقق هدف مذکور، رکورد جدیدی در افزایش ظرفیت تولید برق در فاصله ۲,۵ سال ثبت خواهد شد. وزارت نیرو در این تفاهم نامه تعهد کرده است که تمامی مجوزهای مورد نیاز احداث نیروگاه اعم از مجوز محیط زیست، آب، اتصال به شبکه، سوخت و ... توسط وزارت نیرو با همکاری وزارت صمت و سرمایه‌گذاران در زمان حداکثر ۲ ماه اخذ می‌گردد. همچنین سوخت پشتیبان (نفت گاز) این نیروگاه‌ها به منظور جلوگیری از خاموشی یا محدودیت در تولید برق مشابه نیروگاه‌های تحت پوشش وزارت نیرو تامین می‌شود. با توجه به اینکه تمامی نیروگاه‌های معرفی شده در پیوست ۱ این تفاهم نامه حرارتی هستند، نگرانی نخست این است که آیا وزارت نفت از توانایی تامین سوخت گاز طبیعی برای این نیروگاه‌ها خصوصا در فصل زمستان برخوردار است؟ و آیا تعهد وزارت نفت برای تامین سوخت نیروگاه‌های جدید به معنای کاهش سهم نیروگاه‌های موجود از سوخت گاز طبیعی نیست؟ ضمن آنکه در متن تفاهم نامه به قیمت سوخت گازی که به نیروگاه‌های این صنایع تحویل خواهد شد، اشاره‌ای نشده است. صرف نظر از نظراتی که بر تفاهم نامه مذکور می‌توان ارائه کرد، طبق آخرین اطلاعات موجود بر اساس صحبت‌های مدیر زیرساخت ایمیدرو تا پایان خرداد ۱۴۰۱، قرارداد ۵ هزار مگاوات نیروگاه جدید از محل این تفاهم نامه به امضا رسیده است. باید دید در عمل چه میزان از قراردادهای منعقد شده در زمان مقرر اجرا و واحد به بهره‌برداری می‌رسد.

در محقق شدن ۱۵ هزار مگاواتی که به صورت سیکل ترکیبی و احداث بخش بخار در نیروگاه‌های گازی در نظر گرفته شده است، نیز به دلیل مشکلاتی که در قراردادهای بیع متقابل وجود دارد تردید است.

و سرانجام تحقق ۱۰ هزار مگاواتی که برای انرژی‌های تجدید پذیر برنامه‌ریزی شده است نیز حداقل در کوتاه مدت دور از انتظار است. در شرایط فعلی طبق اطلاعات ساتبا ظرفیت نیروگاه‌های تجدید پذیر، ۹۶۴,۵ مگاوات است.

بنابراین بر اینکه برنامه عملیاتی ذکر شده تا چند درصد قابلیت اجرا دارد، انتقادات جدی وارد است. در جمع‌بندی نهایی ذکر چند نکته الزامی است. نخست آن که در برنامه وزارت نیرو هیچ نقشی برای سرمایه‌گذاری در احداث نیروگاه‌های حرارتی جدید توسط سرمایه‌گذاران خصوصی در قالب قراردادهای BOO یا BOT که سابقه آن وجود داشته، دیده نشده است. در چنین شرایطی که امید وزارت نیرو برای تامین برق آینده کشور، عمدتاً حول محور سرمایه‌گذاری صنایع،

شرکت ملی تولیدکننده برق
دفتر پژوهش

نیروگاه‌های تجدید پذیر و توسعه بخش بخار است، انتظار نمی‌رود حل مشکلات سرمایه‌گذارانی که در گذشته وارد این حوزه سرمایه‌گذاری شده‌اند، در دستور کار باشد. نکته دوم این که توجه به دلایلی که به لحاظ ساختاری باعث توقف سرمایه‌گذاری در این صنعت زیر ساختی شده‌اند و حل مشکلات به صورت ریشه‌ای، پیش شرط موفقیت هر برنامه‌ای است که افزایش ظرفیت‌های تولید برق را هدف‌گذاری کرده باشد. در غیر این صورت وزارت نیرو برای ساخت نیروگاه جدید چاره‌ای جزء اعطای امتیازات سنگین که بعضاً توانایی عمل به آن‌ها در مواردی نیز مورد تردید است، نخواهد داشت.